

E · R · S · O

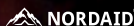
ERSO
PEASPONSOR

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

LIVIKO
aino 1898

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

NEEMIE JÄRVI JA SÕBRAD

VIUL
**TRIIN
RUUBEL**

TŠELLO
**INDREK
LEIVATEGIJA**

KLAVER
**ANNA
ŠELEST**

ERSO

DIRIGENT
**NEEME
JÄRVI**

**ELLER
VÄHI
LEMBA
BORTKIEWICZ**

18

OKTOOBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

erso.ee

CHEMI-PHARM®

SA TALLINNA
LÄSTEHAIGLA

myfitness
ERSO TÕUKETTELUS

PAKEND & PRINT
ERSO TÕUKETTELUS

iute

ERSO PEASPONSOR

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleavad alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

NEEME JÄRVI JA SÕBRAD

TRIIN RUUBEL viiul
INDREK LEIVATEGIJA tšello
ANNA ŠELEST klaver
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Triin Ruubel
Dirigent NEEME JÄRVI

kell 18 – eelkontsert

Artur Lemba (1885—1963)

Viiulisonaat nr 1 (1931). I osa *Allero moderato*

Triin Ruubel (viul) ja **Sten Lassmann** (klaver)

Kristjan Hallik vestleb **Sten Lassmanni**, **Anna Šelesti** ja **Peeter Vähiga**

kell 19 – sümfooniakontsert

TRIIN RUUBEL viul

INDREK LEIVATEGIJA tšello

ANNA ŠELEST klaver

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Triin Ruubel

Dirigent NEEME JÄRVI

Heino Eller (1887—1970)

„Kodumaine viis“ tsüklist „Viis pala keelpilliorkestrile“ (1953)

Peeter Vähi (1955)

„Blue Collage“ (2020/2021, esiettekanne)

Artur Lemba (1885—1963)

Klaverikontsert nr 2 e–moll (1930)

vaheaeg

Sergei Bortkiewicz (1877—1952)

Klaverikontsert nr 1 B–duur, op. 16

Lento — Allegro deciso

Andante sostenuto

Molto vivace e con brio

Kontserdist teevad otseülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi saab ka järelkuulata ja –vaadata.

„Romantika“ sarja avakontsert on muusikutest sõprade randevuu. Tunnetest sumbe kalevi all kohtuvad Estonia kontserdisaali laval pikaajased lavapartnerid: Neeme Järvi dirigendipuldis, Triin Ruubel viulil, Indrek Leivategija tšellol, Anna Šelest klaveril ning Peeter Vähi heliloojana.

Täna õhtul on publikul haruldane võimalus kuulata korraga kolme eesti helilooja sümfoonilist muusikat. Esitusele tuleb Eesti professionaalse muusikakultuuri rajaja Heino Elleri armastatud „Kodumaine viis“; Peeter Vähi ainulaadse saamislooga uudisteos „Blue Collage“, milles jagavad lava ERSO muusikud Triin Ruubel ja Indrek Leivategija; ning eesti muusikaloo esiromantiku Artur Lemba mõneti vähetuntum teine klaverikontsert, mida esitab ukraina pianist ja ERSO tuttav lavapartner Anna Šelest. Ainsa väliskülalisena on tänases kavas muusikamaailmas alles avastamist vääriv, Harkivis sündinud romantilise ja meloodilise käekirjaga helilooja Sergei Bortkiewicz. Anna Šelest esitab kontserdi teises pooles tema esimest klaverikontserti, mis on üks helilooja tuntumaid teoseid.

Heino Eller (1887—1970)

„Kodumaine viis“ tsüklist „Viis pala keelpilliorkestrile“ (1953)

Kui minna Tammsaare parki või Tartu raekoja platsile jalutama ja paluda möödakäijatel eesti heliloojaid nimetada, siis võib oletada, et Arvo Pärdi kõrval leiaks end tuntuelt teiselt kohalt Heino Eller. Tartus võib Eller Pärdi isegi troonilt lükata, sest ülikoolilinnas tegutseb temanimeline muusikakool. Koolihoone ees seisab ka mõned aastad tagasi valminud armas skulptuur „Väike Heino“ (autor Per William Petersen, 2018), mille kubistlik vorm tekitas teose avamise järel omajagu kõneainet.

Elleri kooli nimi ja asukoht on igati põhjendatud. Teda võib nimetada Eesti professionaalse muusikakultuuri rajajaks ja 20. sajandi esimese poole mõjuka Tartu muusikakoolkonna juhtisikuks. Oma muusikas töötles Eller rahvuslikke elemente ja rahvaviise, ent lasi end inspireerida ka impressionismist, ekspressionismist ja teistest 20. sajandi muusikavooludest. Enim mõjutasid tema loomingut Frédéric Chopin, Edvard Grieg ja Jean Sibelius, keda ta

„Väike Heino“ © Per William Petersen

noore mehena ka ise kohtas. Muu hulgas on Eller olnud õpetajaks tervele põlvkonnale eesti heliloojatele — Jaan Rääts, Lepo Sumera, Eduard Tubin, Villem Kapp, Uno Naissoo, Arne Oit jpt.

Elleri õpilaste seast tuntuim, helilooja Arvo Pärt on rääkinud täna kõlava teose kohta järgmist: „Võib öelda, et Heino Elleri „**Kodumaine viis**“ on aegade jooksul omandanud Eesti jaoks samasuguse sümbolväärtuse nagu Sibeliuse kuulus „Finlandia“ Soome jaoks.“ Sarnaseid mõtteid on väljendanud ka ERSO peadirigent Olari Elts: „Elleri „Kodumaine viis“ on eestlastele nii tuttav, et mõjub sageli millegi ehedalt ja igiomaselt eestilikuna, mille kaudu end identifitseerida...“

Teose saamisloogu on omanäoline. Helilooja kirjutas „Kodumaise viisi“ 1918. aastal klaveripalana, kuid oma kuulsuse saavutas see õnneliku juhuse tõttu. Nimelt kirjutas pianist ja muusikapedagoog Heljo Sepp aastatel 1949–1952 Moskva konservatooriumi aspirantuuris dissertatsiooni Elleri klaverimuusikast ning uurimistöo vajas helilooja teoste üldnimekirja. Helilooja kodus käsikirju sirvides leidis Sepp mõned palad, millest ühe nimetas ta „Kodumaiseks viisiks“. Eller oli ise teose peaaegu unustanud ja pühendaski selle seetõttu Heljo Sepale. Kõneka pealkirjaga palast on tänaseks saanud nii Elleri kui ka eesti klassikalise muusika üks tuntumaid teoseid.

Vaatamata „Kodumaise viisi“ suurele tuntuusele on suur osa Elleri loomingust endiselt vähetuntud. Helilooja teoseid kuuleb kontserdisaalides harva ning sellele võib leida mitmeid põhjuseid. Meil puudub Elleri sümfoonilise muusika esitamise traditsioon ning paljud tema teosed ootavad alles käsikirjadena avastamist ja avaldamist. Ometi pani just Eller maha tähise, milline „eestilik“ orkestrimuusika olla võiks. Olari Eltsi sõnul on Elleri orkestrimuusikas kõrvuti esindatud nii rahvuslikkus kui ka laiem *Zeitgeist*:

„Eriti hästi haakub ta Euroopa muusikaliste moevooludega oma 1930. aastate orkestriteostes. Ellerlikkuse annab ka asukoht Skrjabin ja Lääne-Euroopa XX sajandi esimeste kümnendite erinevate „ismide“ vahel ning soov seda kõike oma orkestriloomingus eestiliku ja põhjamaisena vormistada.“

„Kodumaine viis“ on ERSO repertuaaris olnud lugematu arv kordi, kõlades nii kontsertide põhikavas, lisaloona kui ka kontserdireisidel.

Peeter Vähi (1955)

„Blue Collage“ (2020/2021, esiettekanne)

Muusikateadlane Evi Arujärv on helilooja Peeter Vähi kohta kirjutanud:

„Peeter Vähi helikeeles ühinevad euroopalik ja orientaalne kultuur. Tema kõlamaterjal on sageli ida päritoluga, kuid arenduses võib sageli kohata ka euroopalikku variantsust ja motiivilist töötlust. Vähi loomingus on kompositsioonitehnilisest küljest ajapikku üha olulisemaks saanud muusika kontseptuaalne külg – tekstisõnum ja selle rituaalne esitus, helimaterjali kõlaline ja märgiline erakordsus.“

Peeter Vähi © Kaupo Kikkas

Vähi on nooruses õppinud nii akordionit, kontrabassi kui ka muusikateadust. Heliloojadiplomi sai ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast professor Eino Tambergi juhendamisel. Vähi karjäär on olnud mitmekülgne – ta on töötanud produtsendina Eesti Kontserdis, olnud vabakutseline ja õpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias Aasia rahvaste muusikat. Tasub meenutada, et Vähi on mänginud klahvpille ansamblites Uus Generatsioon ja Vitamiin. Samuti on ta tegutsenud fotograafina ning tundud on ka tema reisisaated. Hetkel on Vähi plaadifirma Estonian Record Productions ja muusikafestivalide Orient ja Klaaspärlimäng kunstiline juht.

Täna kõlav teos „**Blue Collage**“ on Vähi loomingus erandlik. Nimelt tellis keelpilliduo Mari & Håkon Samuelsen 2016. aastal heliloojalt kontserdi, mille esiettekanne pidi toimuma samal aastal Berliinis. Vahele tuli aga ootamatus: duo tšellomängija otsustas enne teose esiettekannet tšellistiametist loobuda. Nii asendati „Blue Collage“ kontserdi kavas ühe helilooja varasema helitööga, mida oli võimalik esitada ka tšellomängija osaluseta. „Blue Collage“ esiettekanne lükkus teadmatusse ja leping nii-öelda peatati, kuniks helilooja teose aastaid hiljem taas töösse võttis ja lõpule viis.

Kuigi Vähilt telliti kontsert, ei esine „Blue Collage“ tänases kavas klassikalise kontserdina. Seda mitte põhjusel, et heliloojal oleks midagi kontserdižanri tavapärase vormi vastu. Vähi selgitas, et tema ja Rein Rannap võrdlesid kord teineteise komponeerimisprotsesse. Kui Rannap planeerib uut teost läbi vormi korrastamise — paneb kirja võimalikud osad, nende pikkuse, võimalusel ka teemad —, siis Vähile on omane mõnevõrra intuiitivsem lähenemine. Tema nn vormi korrastamine algab ja lõpeb koosseisu valimisega ja notatsioonitarkvaras noodiridade kohakuti seadmisega. Seejärel algab „pusimine“. Vähi leiab, et kuigi selline lähenemine on riskantne, st vorm võib koost laguneda, tingib see vabaduse — iga otsus on avastus. Seetõttu ei ole kohane nimetada teost kontserdik: kuigi vormi esiplaanil on kaks solisti, kelle osalus on sümfooniaorkestrist mõnevõrra tooniandvam, ei võta teos seda aluseks.

Teose vormi sobib nimetada kollaažiks: see on mitmekülgne nii stilistiliselt kui ka temaatiliselt, sisaldades ligi kümmet tempomuutust. Osati on „Blue Collage“ vorm romantilis-klassikaline, varjates endas ka pärimuslikku materjali — teravam kõrv võib kuulda teoses läbivalvalt Vähi lemmikrahvaviisi „Meil aiaäärne tänavas“. Teose pillitehniline arsenal sisaldab nii klassikalisi kui ka 20. sajandist tuntud laiendatud mänguvõtteid. Esile võib tuua pärimusmuusikast tuntud viuli- ja fiidlimänguvõtte *chopping*, mille käigus mängib interpreet poognaga konna lähistel. Poognaga keeli puudutades tuleb seda keerata enda poole nii, et jõhvid hõrduvad keelte külge, tekitades kratsiva kõlaga *staccato* heli. Põnevaid seiku on teoses veelgi, kuid jäägu need juba kuulaja-vaataja avastada.

Teose pealkirja konteksti avab Vähi varasem looming, mille seas võib kohata värvidega seotud teoseid: „White Concerto“, „Silver Concerto“, „Violet Winds“. Helilooja nendib, et sünesteet ta pole, kuid teatav värvinägemus mängib tema helitöodes rolli. „Blue Collage“ lihtsalt tundus sinine ja seda mitte üksnes värvi tõttu. Helilooja toob näiteks George Gershwini tuntud teose „Rhapsody in Blue“, kus *blue* ei viita niivõrd värvile, kuivõrd tundele, mis osutab kurbusele või melanhooliale.

Teoses võib kohata traagilisi löike, kuid romantiliseks seda kutsuda ei tasu. Nagu mainitud, on tegu kollaažiga. Killustunud vormi seob tervikuks selge ja läbipaistev harmoonia ning võrdlemisi hoomatav rütm, mistõttu on seda lihtne kuulata, kuid keeruline mängida. Klaasjas helikude nõuab muusikutelt puhtust ning täpsust: kõike on kuulda. Evi Arujärve sõnutsi kõneleb teose lüümus selle helimaterjali erakordsusest.

Artur Lemba

Artur Lemba (1885—1963)
Klaverikontsert nr 2 e-moll (1930)

Artur Lemba oli helilooja, hinnatud klaveripedagoog, üks esimesi Eesti kutselisi pianiste ning silmapaistev muusikakriitik. Rudolf Tobiase järel on Lemba teine eesti muusik, kes on lõpetanud Peterburi konservatooriumi kahel erialal, õppides professor Carl van Arcki, Viktor Tolstoi ning Jossif Borovka klaveriklassis ja Nikolai Solovjovi kompositsiooniklassis. Konservatooriumi lõpetas ta 1908. aastal väga edukalt, pälvides väikese kuldmedali klaveri ja suure hõbemedali kompositsiooni erialal. Lisaks autasustati teda Anton Rubinsteini preemiaga, mille auhinnaks oli kontsertklaver Schröder. Järgmisel aastal võttis Lemba osa Anton Rubinsteini nimelisest pianistide konkursist, kus jõudis kaheksa finalisti hulka koos selliste suurkujudega nagu Artur Rubinstein ja Edwin Fischer.

Heliloojana oli Lemba pigem alalhoidlik ja mitte kuigivõrd uuendusmeelne. Ta on kirjutanud:

„Välismaal hakatakse pettuma uutes muusikavooludes. Üldine soov on tagasi pöörata meloodilisele selgusele ja loomulikule harmooniale ja hakata tarvitama elemente rahvaviiside alusel. Meie noortele heliloojatele Eestis võiks soovitada sisurikkamat klassikalist ja romantilist muusikat põhjalikult tundma õppida, et sealt aegamööda tehnikat ja meisterlikkust omandada.“

Suure osa Artur Lemba loomingust moodustab klaverimuusika, kuid helilooja ise on 1937. aastal Muusikalehele antud intervjuus väitnud, et teda huvitab ennekõike sümfooniline ja vokaalmuusika. Lemba vaimuvarnast pärineb ka eesti esimene ooper „Sabina“ (1905) ja sümfoonია (1908). Kokku on ta kirjutanud viis klaverikontserti, millest enim mängitakse esimest. See teos oli Lemba edulugu. 1905. aasta 1. juunil kirjutas vene romantik Aleksandr Glazunov Nikolai Rimski-Korsakovile:

„Muide, haiguse hakul tuli mul läbi vaadata õpilase Lemba terve klaverikontsert, mis jättis mulle oma andekuselt kõige rõõmustavama mulje ja mul jääb vaid siiralt kahetseda, et Lemba on teenelise professori Solovjovi kätes.“

Täna esitusele tulev **klaverikontsert nr 2** on võrdlemisi lühike. Kontserti kuulates võib pianisti käte kõrval olvata üsna jälgitavat materjaliarengut. Kontsert algab teema esitlusega orkestris, pärast mida võtab klaver selle üle ja keerutab teda üles alla kui tuul lehte. *Allegro con fuoco* katkes kõlavad motiivid taas orkestris, millele järgneb bravuurselt virtuoosne klaverisoolo, kus kohtab taas osiseid peateemast. Liitub orkester, kes esitab nüüd teema töötlust. Järgnevas kadentsis saab solist esitleda nii lüürilist sidusust kui ka kiireid oktaveid. Edasi kogub teos kontsert tuure ja puhata ei saa ka pianist, kes laseb taas oktavitel lennelda.

ERSO on Lemba teist klaverikontserti esitanud aastal 1982 (solist Matti Reimann, dirigent Peeter Lilje).

Sergei Bortkiewicz (1877–1952)

Klaverikontsert nr 1 B-duur, op. 16

Sergei Eduardovitš Bortkiewicz'i elu ei olnud kõige muretumate killast: 19. sajandi romantik kannatas, sarnaselt teistele tollastele heliloojatele, karmilt muutuvate poliitiliste olude tõttu. Ta sündis tollal Vene impeeriumi hõlma kuulunud Harkivi linnas Poola päritolu aadliperre. Muusikalembuse päris ta oma emalt ja algse muusikahariduse omandas kohalike õpetajate käe all. Pärast gümnaasiumi lõpetamist 1895. aastal suundus ta Peterburi, kus asus ülikooli õigusteadust ja konservatooriumi muusikat õppima. Viimases astus ta Anatoli Ljadovi teooriaklassi ja sarnaselt Artur Lemba Carl van Arcki klaveriklassi. Kui juuraõpingute lõpuni oli jäänud vaid aasta, suleti ülikool üliõpilaste ülestõusu tõttu ja noormees astus sõjaväkke, kust ta mõned kuud hiljem haiguse tõttu minema saadeti. Sajandivahetusel alustas ta õpinguid Leipzigi konservatooriumis, kus tema õpetajateks olid Ferenc Liszti õpilased Alfred Reisenauer ja Salomon Jadassohn.

Esimese maailmasõja puhkedes oli Bortkiewicz sunnitud Venemaale naasma. Riigis oli aga alanud revolutsioon. Punaarmee piiras peagi perekonna valduse ümber, kuid heliloojal õnnestus 1919. aasta novembris napilt aurikuga Konstantinopolisse (praegune İstanbul) põgeneda. 1922. aastal kolis Bortkiewicz Austriasse, kus ta 1925. aastal ka kodakondsuse sai. Ent helilooja rändurlik elustiil jätkus: ta kolis Pariisi ning hiljem Berliini, et sealt natsivõimu eest taas Viini pageda. Suurem osa tema loomingust, mis oli saksa kirjastuse Rather & Litoff käes, hävis pommitamise käigus.

Majanduslikult sandis seisus Bortkiewiczzi tingimustest teise maailmasõja ajal annab aimu tema 8. detsembril 1945 sõbrale läkitatud kiri:

„Ma kirjutan sulle oma vannitoast, kuhu oleme roomanud, sest see on väike ja seda saab gaasilambiga soojaks kütta. Teisi tube ei saa kasutada ja ma ei saa oma klaverit puudutada. See kõik toimub praegu! Mis meid veel ees ootab? Elu muutub aina enam ebameeldivaks, täiesti halastamatult. Ma õpetan konservatooriumis, kus on neli kraadi sooja, varsti veel vähem!“

Helilooja suri 25. oktoobril 1952 Viinis ning tema muusikaline pärand hääbus järk-järgult. Tema värvikas ja peenetundeline kujutlusvõime, idiomaatiline klaverikäsitus ja metsik meloodiline käekiri olid oma efektsuses ja emotsionaalsuses populaarsed kuulajate, kuid mitte kriitikute seas.

Bortkiewiczzi **klaverikontserti nr 1 B-duur** peetakse tema esimeseks teoseks selles žanris (oma varasema klaverikontserdi, *op. 1* oli ta hävitanud). Kontsert valmis 1913. aastal ja selle esiettekanne toimus sama aasta novembris Berliini Blüthneri orkestri esituses ja helilooja juhatusel. Solistiks oli helilooja eluaegne sõber (ja patroon), hollandi pianist Hugo van Dalen. Bortkiewicz pühendas klaverikontserdi oma naisele. Helilooja hiliste eluaastate ja võib-olla ka kogu tema katsumusterohke elu üheks kõrghetkeks oli

tema seitsmekümnenda sünnipäeva puhuks korraldatud kontsert, mida sponsoreeris 1947. aastal Viinis asutatud (ja 1973. aastani tegutsenud) Bortkiewiczzi selts ja kus esitati ka tema esimest klaverikontserti. Teost juhatas taas helllooja ise, kuid orkestriks oli Viini Raadio Sümfooniaorkester ja solistik Felicitas Karrer.

Kontsert salvestati 1965. aastal, küll aga kärbiti pianist Marjorie Mitchell, dirigent William Stricklandi ja Viini Riigiooperi Orkestri esitust drastiliselt — kogu salvestise kestus oli napilt 19 minutit. Samuti ilmus teose kohta tõeliselt värvikat kriitikat. Näiteks kirjutas Alan Rich, et Bortkiewiczzi kontsert on „kurb kogumik Tšaikovski ajastu klišeedest ühes teatava pealiskaudse virtuoosse veetluse ja vähese muuga. Kuulajal on võimalik ennast lõbustada, lugedes kokku neid teoseid, millelt kontsert on maha kirjutatud, kuid ma saan soovitada palju harivamaid seltskonnamänge.“ Veelgi teravam on Lionel Salteri kommentaar ajakirja Gramophone 1965. aasta aprillinumbris:

„See on laenude sasipundar, alustades Tristani tsitaadiga teose alguses ja jätkades kadentsiga, mis on keelpillides kõlava unisooni ja harmooniaga selge Rahmaninovi teise viide, segatuna tema [Bortkiewiczzi] enda banaalsustega ja piitsutades end pidevalt mõttetutesse emotsioonihullustesse. Võib-olla et kõige huvitavam koht teoses on vene tantsu finaali, mille eksotism annab aimu Hollywoodi liigsest sentimentist. (Jah, ma saan aru, et Hollywoodi polnud veel olemas, kuid selle vääriru stiiili kohta pole paremat kirjeldust.)“

Viimase sõna peaksime andma Enos E. Shupp juuniorile, eelkõige seetõttu, et tema kriitika (The New Recordsi 1965. aasta jaanuarinumbris) eeldab meie võimet hinnata muusikateoseid vabana kindlast kaanonist, ülistamata mõnd suurt teleoloogilist narratiivi. Kuigi Shupp tunnistab, et Bortkiewiczzi kontsert on „omamoodi Tšaikovski ajastu vene romantiliste ideede kogumik,“ astub ta siiski selle eest välja ja kirjeldab seda kui „täiesti nauditavat teost, mida pole võimeline nautima ainult kõige hullem snoob, kui ehk vaid aeg-ajalt... Las muusikateadlased mõtlevad selle teose muusikalisele väärtusele; teie ja meie saame nautida [selle] meelelahutuslikku väärtust, mis on kõrge.“

ERSO esituses kõlab Sergei Bortkiewiczzi looming täna teadaolevalt esimest korda.

Gregor Kulla

E · R · S · O

ERSO
PEASPONSOR

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

LIVIKO
— anno 1898 —

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

OLARI ELTS JA THEODOR SINK

TŠELLO
THEODOR
SINK

ERSO

DIRIGENT
OLARI ELTS

15 | NOVEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

MESSIAEN
DUTILLEUX
SAARIAHO
RAVEL

erso.ee

CHEMI-PHARM®

myfitness
world class gym & studios

PAKEND & PRINT
EESTI TÄRBIKUS

Pianist **ANNA ŠELEST**, keda väljaanne New York Times on kirjeldanud „tullise tundelisuse ja sooja puudutusega pianistina“, on rahvusvaheliste auhindadega pärjatud artist, kes on võlunud publikut üle kogu maailma.

Esoteerilise repertuaariga Šelest ühendas 2017. aastal jõud dirigent Neeme Järvi, et salvestada vähetuntud teoseid klaverile ja orkestrile. Üheskoos on nad

välja andnud Anton Rubinsteini klaverikontsertide kogumiku, mida American Record Guide on kirjeldanud kui nende klaverikontsertide parimaid salvestisi ja ajakiri Gramophone kiitis neid „võimsuse ja väleduse... mängleva kergusega saavutatud efekti... nüansirikkuse ja teravuse eest“.

Šelesti 2019. aasta sooloalbum „Donna Voce“ võtab vaatluse alla viimase kolme sajandi naisheliloojate loomingu. Koos abikaasa Dmitri Šelestiga esinetakse regulaarselt klaveriduona. Üheskoos on nad salvestanud plaadi „Ukrainian Rhapsody“, millel kõlavad nende kodumaa Ukraina heliloojate klaveriteosed.

„Toimekas koostööpartner“ (New York Times) Anna tegi oma orkestridebüüdi 12-aastaselt Harkivi Sümfooniaorkestriga, kui esitas Rahmaninovi klaverikontserti nr 1. Sellest ajast peale on ta soleerinud maailmaklassiliste orkestritega, muu hulgas Montreali Sümfooniaorkestriga, Cincinnati Sümfooniaorkestriga Paavo Järvi dirigeerimisel ja Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga. Veel on ta solistina esinenud New Yorgi Carnegie Hallis, Alice Tully Hallis ja Stern Auditoriumis, samuti Washington DC Kennedy Centeris, Viini Konzerthausis ning México Palacio de Bellas Artesis.

Anna sündis Ukrainas ja sai esmase muusikahariduse Harkivi eramuusikakoolis. Pärast magistrantuuri lõpetamist Juilliardi koolis Jerome Lowenthali käe all asus Anna koos abikaasa ja kahe pojaga elama New Yorki.

Anna Šelest © Tom McFarlane

TRIIN RUUBEL on üks oma põlvkonna väljapaistvamaid viiuldajaid. Ta te-
gutseb aktiivselt solisti ja kammer-
muusikuna ning on alates 2015.
aastast Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri
kontsertmeister. Ta on esinenud
solistina Euroopas, Lõuna-Koreas ja
Ameerikas.

Triin on lõpetanud Rostocki Kõrgema
Muusika- ja Teatrikooli (Petru
Munteanu klass). Õpingute ajal
osales ta mitmetel konkurssidel,
võites muu hulgas esimese preemia
ja kaks eripreemiat Kloster Schöntali
rahvusvahelisel viiuldajate konkursil.
Huvist kaasaegse muusika vastu asutati
koos sõprade ja õpingukaaslastega
2011. aastal Rostockis uue muusika

Triin Ruubel © Mait Jürjado

ansambel Neophon; sealt tekkis koostöö kaasaegsete heliloojatega, nt
Wolfgang Rihm, Peter Ruzicka ja Jörg Widmann. Uuel muusikal on Triinu
repertuaaris oluline koht. Ta on esitanud Erkki-Sven Tüüri, Pēteris Vasksi ja Mihkel
Keremi viiulikontserte, millest viimase salvestas koos Pärnu Linnaorkestriga.
Solistina on Triin astunud üles orkestrite ees Eestis ja välismaal, sh ERSO, Eesti
Festivaliorkestri, Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri, Riga Sinfonietta, Tallinna
Kammerorkestri, Bolzano Haydni orkestri, Orchestre des Jeunes d'Île-de-
France'i, Balkani Festivaliorkestri, Norddeutsche Philharmonie Rostocki, Pori
Sinfonietta, Poola Kammerfilharmonia ja Philharmonie der Nationeniga. Triinu
seob korduv koostöö hinnatud dirigentidega, nagu Neeme Järvi, Paavo Järvi,
Olari Elts, Arvo Volmer ja Kristiina Poska.

Triin on olnud Deutsche Kammerphilharmonie Bremeni ning Orchestre
Philharmonique de Radio France'i külaliskontsertmeister. 2015. aastal alustas ta
õpetamist Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Triin on olnud Järvi Akadeemia
meistrikursuste juhendaja ning Eesti Festivaliorkestri liige. Meistriklassid on
teda viinud ka Saksamaale ning Portugali. Duos oma õe Kärt Ruubeliga on
Triin esinenud Berliini Filharmonias sarjas Debüt im Deutschlandfunk.
Kammermuusikapartneriteks on tal olnud Elisabeth Leonskaja, Vikingur
Olafsson, Matt Hunt, Olli Mustonen, Wolfgang Boettcher, Florian Donderer jt.

2020. aastal ilmus Triinu debüütalbum ERSO ja dirigent Neeme Järviga. Rahvusvahelises meedias palju positiivset vastukaja saanud ning BBC Music Magazine'i aasta 2020 parimate albumite hulka valitud plaadil kõlavad Edward Elgari viiulikontsert ja Wilhelm Stenhammari „Kaks sentimentaalset romanssi“.

INDREK LEIVATEGIJA alustas tšelloõpinguid 5-aastaselt Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis Reet Metsa tšelloklassis, mille lõpetas 2005. aastal. Aastatel 2005–2006 õppis ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias Henry-David Varema juhendamisel, suundudes seejärel Saksamaale, kus lõpetas 2013. aastal Müncheni Muusika- ja Teatrikõrgkooli magistrantuuri prof Wen-Sinn Yangi tšelloklassis. Samal ajal täiendas ta end Itaalias Fiesole Muusikakoolis Natalia Gutmani juures.

Indrek Leivategija on osalenud arvukatel meistrikursustel ja konkurssidel nii Eestis kui ka võõrsil, kus on pälvinud mitmeid preemiaid. Ta on salvestanud muusikat Eesti

Rahvusringhäälingule, Baieri Ringhäälingule ja Saksa Raadiole. Aastatel 2008–2010 töötas Indrek Baieri Ringhäälingu Sümfooniaorkestris ning alates 2012. aastast on ta Bambergi Sümfooniaorkestri tšellorühma teine kontsertmeister. 2021. aasta augustis alustas Indrek tööd Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri tšellorühma kontsertmeistrina, olles tööalaselt seotud kahe orkestriga. Lisaks on ta tšellorühma kontsertmeistrina sage külaline paljudes Saksamaa tipporkestrites (Leipzig Gewandhaus-orkester, Edela-Saksa Raadio Sümfooniaorkester Stuttgartis, Baieri Ringhäälingu Sümfooniaorkester jt). Oma põhitöö kõrvalt tegutseb Indrek Leivategija aktiivselt õppejõu, solisti ja kammermuusikuna ning on sage külalisesineja festivalidel nii Euroopas kui ka väljaspool. Lisaks juhendab ta tšelliste Saksa Rahvuslikus Noorteorkestris ja Bambergi Sümfooniaorkestri Akadeemias ning õpetab Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis Elleri Akadeemia nimelises mentor-programmis.

Indrek Leivategija © Mait Jürjado

Neeme Järvi © Kaupo Kikkas

Suure muusikute dünastia pea **NEEME JÄRVI** on üks tänapäeva hinnatuimaid dirigente. Ta on juhatanud maailma tipporkestreid, teinud koostööd parimate solistidega ning tema kui ühe enim plaadistava dirigendi diskograafiasse kuulub ligi 500 plaati.

Oma pika ja ülieduka karjääri jooksul on Neeme Järvi olnud seotud maailma erinevate orkestritega. Ta on Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri eluaegne aupeadirigent, Orchestre de la Suisse Romande'i, Haagi Residentie-orkestri, Detroiti sümfooniaorkestri ja Göteborgi sümfooniaorkestri emeriit-peadirigent ning Šoti Kuningliku Rahvusorkestri audirigent.

Neeme Järvi muljetavaldavat diskograafiat ehivad Prokofjevi, Šostakovitši, R. Straussi, Mahleri, Dvořáki, Glazunovi, Griegi, Sibeliuse, Nielsen'i ja Brahmsi kõigi sümfooniate paljukiidetud salvestised. Lisaks on ta kuulajale tutvustanud ka selliste veel vähemtuntud heliloojate nagu Wilhelm Stenhammari, Hugo Alfvéni, Niels Gade, Franz Berwaldi, Johann Svendseni ja Johann Halvorseni loomingut, samuti Eesti heliloojate Rudolf Tobiase, Artur Kapi, Eduard Tubina ja Arvo Pärti teoseid. Neeme Järvi on salvestanud muusikat firmadele Chandos, Deutsche Grammophon, BIS, EMI jpt.

Neeme Järvit on tunnustatud paljude preemiate, aunimetuste ja tiitlitega, nende hulgas Rootsi Kuningriigi kõrgeim autasu Põhjatähe orden (1990), Eesti Vabariigi Riigivapi teenetemärk (III klass; 1996), Eesti Muusikanõukogu 2012. aasta interpretatsioonipreemia, Eesti Vabariigi riiklik kultuuri elutööpreemia (2017), Gramophone'i elutööpreemia (2018) ja Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali elutööpreemia (2020). Ta on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Göteborgi ülikooli, Aberdeeni ülikooli, Detroiti Wayne State University, Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia ja Michigani ülikooli audoktor, samuti esimene Tallinna Vapimärgi ordeni kavaler, Michigani osariigi ning Göteborgi linna aukodanik jne. Neeme Järvi kuulub ka 1999. aastal valitud 20. sajandi Eesti saja suurkuju hulka.

Neeme Järvi lõpetas 1955. aastal Tallinna muusikakooli koorijuhtimise ja löökpillide erialal Helvi Voore ja Kristjan Vestre juhendamisel, 1960. aastal Leningradi konservatooriumi sümfooniaorkestri- ja ooperidirigeerimise erialal professor Nikolai Rabinovitši klassis ning 1966. aastal samas ka aspirantuuri Jevgeni Mravinski ja Nikolai Rabinovitši juhendamisel. 1971. aastal võitis Järvi I preemia Roomas Accademia Nazionale di Santa Cecilia VI rahvusvahelisel dirigentide konkursil.

1960—1963 oli Neeme Järvi Eesti Raadio SO dirigent, 1963—1979 peadirigent, 1963—1975 oli ta ühtlasi Estonia teatri peadirigent. Ta juhatas kõiki olulisemaid Leningradi ja Moskva sümfooniaorkestreid, käies nendega ka välisturneedel, juba 1960. aastate teises pooles ka Londoni orkestreid jpt, 1979. aastal debüteeris ta New Yorgi Metropolitan Operas.

Aastal 1980 emigreerus Neeme Järvi koos perega Ameerika Ühendriikidesse. 1981—2004 oli ta Göteborgi SO peadirigent (praegu emeriitpeadirigent), 1984—1988 Šoti Kuningliku Rahvusorkestri peadirigent (aastast 1990 selle audirigent), 1990—2005 Detroiti SO muusikadirektor (aastast 2005 emeriitmuusikadirektor), 2005—2008 New Jersey SO muusikadirektor (praegu audirigent), 2005—2012 Haagi Residentie-orkestri peadirigent (praegu emeriitpeadirigent), 2010—2020 taas ERSO kunstiline juht ja peadirigent (praegu eluaegne aupeadirigent), 2012—2015 Orchestre de la Suisse Romande'i kunstiline juht ja peadirigent. 1982—1985 oli ta Birminghami SO ja aastast 1995 Jaapani Filharmoonia Orkestri esimene külalisdirigent. Alates 2000. aastast toimuvad Eestis Neeme Järvi rahvusvahelised dirigentide meistrikursused, millest on välja kasvanud Järvi Akadeemia.

Muuseumikaart -15%!

Vaid muuseumikaardiga saad sa aasta jooksul külastada **piiramatult ja tasuta** 120+ muuseumi ja elamuskeskust üle Eesti!

- koodiga „**ERSO**”
- on muuseumikaart vaid **55.25 €** (täishind 65 €)
- kood kehtib muuseumikaardi ostmiseks ja pikendamiseks, ei kehti kinkekaardile
- **muuseumikaart.ee/osta**

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 98. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2023. aasta mais toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2022. aastal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia ERSO–le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärase koostöö on ERSO–l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirekt Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 18. oktoobril 2024

I VIIUL

Triin Ruubel
Marge Uus
Kristiina Aimla
Nina Kawaguchi
Kirti-Kai Loorand
Astrid Muhel
Hanna-Liis Nahkur
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Danae Taamal
Tarmo Truuväärt

II VIIUL

Kadi Vilu
Miina Laanesaar
Toomas Hendrik
Ellervee
Kristjan Nõlvak
Marlis Timpmann
Annelize Vlasenko
Ida Teppo-Gualandi
Marii Piirsalu
Sofia Vinkel

VIOOLA

Rain Vilu
Kristiina Välja
Mall Help
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Martti Mägi
Liisi Rusnak
Jülijja Širokova

TŠELLO

Indrek Leivategija
Seulki Lee
Tõnu Jõesaar
Levi-Danel Mägila
Margus Uus
Lauri Toom
Maris Vallsalu
Nicolás Concheiro Veleiro

KONTRABASS

Regina Udod
Mati Lukk
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens
Xiaonan Nie

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Mari-Liis Vind
Linda Vood

OBOE

Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits

KLARNET

Soo-Young Lee
Meelis Vind

FAGOTT

Jakob Peäske
Kaido Suss

METSASARV

Kalle Koppel
Nikita Matsuk
Jürnas Rähni
Kairi Sosi

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Maarja Nuut

LÖÖKPILLID

Vambola Krigul
Lauri Metsvahi
Karl Johann Lattikas
Rein Roos

SA ERSO juhatuse liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja

müügijuht

Signe Vaiknemets

Maine- ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer- ja

noorteprojektide

produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus

Kristjan Lume

Heiki Zvorovski

ERSO TÄNAB TOETAJAI

ERSO
PEASPONSOR

KONTSERDISARJADE TOETAJAD:

LIVIKO
— anno 1898 —

NORDIC
CATERING

KOOSTÖÖPARTNERID:

PAKEND & PRINT
ERSO TRÜKIKESKUS

NORDIC
CATERING

Maitseelamuste ja teeninduse tõeline sümfoonia

INFO@NORDICCATERING.EE

+372 655 6698

WWW.NORDICCATERING.EE

KUTSUME KUULAMA

FESTIVAL KLAVER. OLGA KERN

R, 25. OKTOOBER KELL 18 (KONTSERDIEELNE VESTLUS)
JA KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Sergei Rahmaninov. Klaverikontsert nr 2 c–moll, op. 18

Antonín Dvořák. Sümfoonia nr 9 e–moll, op. 95

OLGA KERN klaver, ERSO, dirigent NEEME JÄRVI

FESTIVAL AFEKT. Phos

R, 1. NOVEMBER KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Elis Hallik. Sümfoonia „Phos“ (esiettekanne)

Monika Mattiesen. „Ariadne aus Neanderthal“ (esiettekanne)

Catherine Milliken. „Ediacaran Fields“ (Eesti esiettekanne)

MAIT MALMSTEN, Ensemble Musikfabrik, ERSO, dirigent CLEMENT POWER

VOLMER JA ILJA

N, 7. NOVEMBER KELL 19, PÄRNU KONTSERDIMAJA

R, 8. NOVEMBER KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Ludwig van Beethoven. Avamäng „Leonore“, op. 138/1

Benjamin Britten. Klaverikontsert, op. 13

Ludwig van Beethoven. Sümfoonia nr 7 A–duur, op. 92

IVARI ILJA klaver, ERSO, dirigent ARVO VOLMER

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV